

CONCLUSIE STRUCTUURRIJK VOER

Hoe kunnen we structuurrijkgras van terreinbeherende organisaties (tbo's) beter gebruiken binnen de melkveehouderij? Dat is de praktijkvraag die LTO Noord-afdeling Tubbergen bij "Goed boeren in kleinschalig landschap" indiende.

Aanleiding

Agrariërs werken momenteel aan ammoniakreducerende maatregelen. Een van de maatregelen richt zich op het efficiënter maken van rantsoenen om zo de ammoniakemissie te verlagen. Structuurrijk voeren is één van de mogelijkheden. Uit onderzoek van de WUR blijkt dat tot 17% bijmengen van natuurgras in het rantsoen mogelijk is zonder noemenswaardige daling van de melkproductie. Dit onderzoek was voor LTO Noord-afdeling Tubbergen de aanleiding om de praktijkvraag aan "Goed boeren in kleinschalig landschap" voor te leggen.

Werkwijze

De praktijkvraag is in eerste instantie besproken binnen een groep van zes agrariërs met een uiteenlopende achtergrond. Ondernemers die reeds lange tijd samenwerken met terreinbeherende organisaties tot hen die geen of nauwelijks ervaring hebben met terreinbeherende organisaties en/of natuurbeheer. Vanuit deze groep is naast de praktijkvraag ook bijzondere aandacht gevraagd voor de samenwerking tussen de verschillende partijen. Vervolgens is de praktijkvraag besproken met de drie terreinbeherende organisaties (Staatsbosbeheer, Landschap Overijssel en Natuurmonumenten), het waterschap Regge en Dinkel en de groep agrariërs.

Toelichting op de praktijkvraag

LTO Noord-afdeling Tubbergen wilde graag antwoord krijgen op de volgende vragen:

- Waarom wordt er door terreinbeherende organisaties niet meer gebruik gemaakt van agrarische ondernemers voor het weiden van jongvee in plaats van dat uitheems vee op de gronden mogen grazen?
- Hoe kan er bij de inrichting van natuurgrond rekening gehouden worden met het gebruik door agrariërs?
- In hoeverre is bemesting noodzakelijk om verschaling van de grond te minimaliseren en in hoeverre is dit toegestaan bij terreinbeherende organisaties?

Antwoord a.

Op dit moment wordt door verschillende agrariërs al gebruik gemaakt van grond van de terreinbeherende organisaties. In Noordoost-Twente verpachten de terreinbeherende organisaties ruim 3.000 hectare. Afhankelijk van de grondslag, het natuurdoel en de periode na agrarische bemesting is de grond in meer of mindere mate geschikt voor normaal agrarisch gebruik. De gronden zijn reeds verpacht aan agrariërs. Binnen Noordoost-Twente is de vraag

groter dan het aanbod. Eventueel kan dit in de toekomst veranderen, maar dat is op dit moment niet aan de orde.

Vrijkomende percelen worden bij voorkeur uitgegeven aan de huidige pachters. Bij nieuwe projecten en/of grote stukken grond wordt vooral gekeken naar samenwerking met agrariërs in de omgeving. Hierbij gaat de voorkeur uit naar partijen die gevoel hebben voor de productie van natuur en daarbij bereid zijn om natuurdoelen te realiseren (natuurboeren hebben een pré).

Het Waterschap geeft aan dat ze beschikken over kleine stroken die niet geschikt zijn voor beweiden. Echter bij nieuwe projecten of grote stukken grond wordt wel gekeken naar samenwerking met agrariërs in de omgeving.

Antwoord b.

Bij de inrichting van de natuurterreinen kan rekening gehouden worden met de wijze van beheer (door agrariërs). Dit moet dan al gebeuren in de ontwerpfase. Veelal worden de terreinen ingericht doorgeleverd aan de terreinbeherende organisaties. Voor de terreinbeherende organisaties is het belangrijk dat ze voldoen aan de natuurdoelen zoals vastgesteld in de voorwaarden van de subsidieregeling. Hierop wordt het beheer afgestemd. Afhankelijk van het vereiste beheer kan gekozen worden om het beheer door de eigen dienst uit te voeren of uit te besteden aan agrariërs. Het laatste kan bestaan uit agrarisch gebruik (pacht) tot het leveren van diensten (bijvoorbeeld maaien en compost afvoeren).

Antwoord c.

Afhankelijk van de grondsoort verschrallen de gronden meer of minder snel en neemt het opbrengend vermogen af. Afhankelijk van het natuurdoel kan bij sterke verschraling gekozen worden voor bemesting. Mogelijke bemesting van natuurgronden blijft maatwerk en wordt op perceelsniveau besproken met de betrokken pachters. Sommige terreinbeherende organisaties regelen zelf de eventuele bemesting en anderen gaan in overleg met agrariërs in de omgeving.

Samenwerking

Vertrouwen is het sleutelwoord voor elke goede samenwerking. Het is een geven en nemen waarbij de wisselwerking tussen de agrariërs en de beheerders in het veld essentieel blijkt. Het vertrouwen tussen partijen moet aan de keukentafel groeien en moet van onderaf opgepakt worden. Dit zorgt ook voor vergroting van het draagvlak.

De terreinbeherende organisaties hechten grote waarde aan een regelmatig contact met hun pachters. Zij werken langdurig samen met ondernemers waar goede afspraken mee gemaakt kunnen worden. De duur van de contracten is verschillend per terreinbeherende organisatie, de ene kiest bewust voor kortlopende en de ander bewust voor langlopende contracten. Tijdens het jaarlijks overlegmoment wordt de samenwerking en het opbrengend vermogen geëvalueerd om van daaruit een doorkijk te maken naar het volgende jaar.

Het verwachte opbrengend vermogen en het gewenste onderhoud kunnen aanleiding zijn voor een aanpassing van de pachtprijs. Zodra de kosten voor het onderhoud hoger zijn dan de opbrengsten van het gewas, wordt gesproken over het leveren van diensten door de

agrariër. Gronden die niet (meer) geschikt zijn voor agrarisch beheer houden terreinbeherende organisaties zelf in beheer.

Aandachtspunt

Een belangrijk aandachtspunt is zeker dat er geen ziektes (zoals Sint Jacobskruid) in het voer mogen zitten. Vanuit beide partijen wordt hier aandacht aan besteed. Op perceelsniveau en per bedrijf dienen de eisen te worden bekeken en afgestemd.

Conclusie

Voor melkveehouders in Noordoost-Twente die nog niet samenwerken met een terreinbeherende organisatie is op dit moment niet veel te behalen aangezien:

- Op dit moment geen gronden vrij te verpachten zijn bij de terreinbeherende organisatie;
- Mochten er überhaupt gronden vrijkomen dan gaan deze eerst naar bestaande relaties.

In het algemeen kan men stellen:

- Samenwerken is een kwestie van vertrouwen. Het is geven en nemen vanuit beide partijen.
- Er zijn weinig tot geen gronden uit te geven. Momenteel is de vraag veel groter dan het aanbod.
- Gronden worden uitgegeven aan de agrariërs in de omgeving die gevoel hebben voor de ontwikkeling van natuur.
- Bedrijven die educatie bieden over agrarisch natuurbeheer vergroot de kansen om in aanmerking te komen voor het beheer van gronden van terreinbeherende organisaties.
- Bij de inrichting van de gronden kan rekening gehouden worden met het toekomstige beheer.
- Periodieke evaluatie is van belang om de balans te bewaren tussen het opbrengend vermogen, bewerkingskosten en de pacht.

Aanbevelingen

- Open communicatie tussen de pachter en verpachter is essentieel. Investeer in de relatie en respecteer elkaars belangen.
- Betrek de omliggende, geïnteresseerde agrariërs bij het uitwerken van nieuwe natuurterreinen, zodat de inrichting afgestemd kan worden met de toekomstige beheerders. Hierbij blijft het doel waarvoor de gronden zijn aangekocht leidend.
- Door het beleid (aanwijzing van natuurterreinen en beheersgebieden) in personele zin los te koppelen van de daadwerkelijke invulling van deze gebieden kan sneller een sfeer ontstaan van onderling vertrouwen. Stel eerst de kaders (uiteraard haalbaar en betaalbaar) vast en ga daarna van onderop zaken invullen met de mensen in het veld.
- Agrariërs die educatie volgen in agrarisch natuurbeheer maken meer kans om in aanmerking te komen op pacht van gronden van de terreinbeherende organisaties.